

بە بۆلەن و گەردوونی زوانی ئەللیی و ... موختار کەریمی

-- نویستی و ھەر و گەنای گەرد بەتو، سیاسی، کەمەلایەتی، ئەدەبی، فەلسەفە، پەرورەردە، ھەنەری، مەدیایی و... پەیوانە ھەر بە ھەورامی بە.

-- دێان نیای بە مافە واکا و ئەمەیر پیمانەوێن پەئی ئا کەس و لایەنا کە باسوو نیازپاکی و دەمەکراسی وازی و ئەزگەرتەتی جە مافەکا و مەرفەتی کەرا. ئەمەیج ھەر پی پیمانەیی ئا کەس و لایەنا نەرخنە و چەنیشا جووێیمەو و سەروو ئی بنەما و ئەزگەرتەتی چەنیشا مژیوم.

بە درەژایی تارەخوو ئانزانی فرە زوانی وجووێش بێن و ئیسەچە ھەن. ئەگە نەواچەمە گرد و وەتەناتەتی فرەزوانین، بە دەنیاییدەو فرەینەو و وەتەناتەتی فرەزوانیدەو و ئینەیج فرە ئاساین. وەتەناتەتی تەک زوان یا نیەن، یان ئەگەر بە فرە دگەنەن و ئینە نائاساین. تەنەتەت چا و وەتەناتەتی دگەنەنایچە کەمینە زوانیدە ھەر بێنە و ھەنە. با پاو بە یاروو یونسکەتی ئەرکوو گرد دسەتەتەوێن کە ئی فرە زوانیدە جە یاسا و بنەتەتی وەشەنە گونجەن و بە سەمیش بەشناس و تەماموو پەیوانەکا شا پەیی فەرھەم کەرە تا گەشە کەرا و جە فەتیای زەگارشا بە.

ھەر زوانەو پەیی وەشە خەزانەو فەرھەنگەوێن و بەشەو گەرینگەن جە وەبەو (ھویت) ئانزانی. چەگەنە و چە ئی نە ئەبەتە فرەتەر پاگەری سەروو زوانی ئەللیی کەری، چوون زوانی ئەللیی تەنیا زوانەوێن کە زانە ھەر جە لەمەو ئەللییەنە چەنیش ئاشنا بە و جە دموو ئەللییەش و مژنەوێش. زانە چەنی ئی زوانەو گەورە بە، پی زوانیدە ماناکا فەر بە و پەوێنەنی بە دنیا و دەروو بەریشەو کەرە.

ئە زوانە ھەر جە دەروانوو زانەللیی بە بە بەشەو گەرینگە جە کەسایەتی ئانزانی و بە بە پردەو فەللیو فەرھەنگوو مەفەیتەتی جە وەیردەنە پەیی ئەرەیی و جە ئەرەو پەیی ئایەندەیی. پەوکەیی زانایا و وێوو زوانشناسی، پەرورەردە و دەرروشناسی وانای و پەرورەردە بە زوانی ئەللیی پەیی گەشەکەرەتی ویر و مەژگ و کەسایەتی و تواناکا و زانەیی بە پەیوانە مزانا و یونسکەیج بە تەمامی ئینا پەشتەو ئی

پـلـوایـانـهـ. پـیـجـریـهـ عـلمـیهـ کا جـه تـمـامـو دنیـایـنـه سـلـمـانـشـا کـه
زوانی ئه ایی تـنـیا زوانـه وـن کـه زانـه بـه ئاسانی و بـه کـشـه و کـرـه
یا وـشـنـه. پـه وکـه ی زوانی ئه ایی باشتـه رین زوانـن پـه ی فـهـرـیه ی
ماناکا و گـشـه کـه ردی تواناکا و زانـه ی و کارامـه یی و پـسـپـه ی دما ی
و هـر پاسـه پـه ی بـه هـز کـه ردی پـه وـنـه ی کـم مـه ی تـیه کـاش.
بایـخ نـه ای و وـهـر بـه س کـه ردی زوانی ئه ایی نـه تـنـیا غـهـدر و
گـهـورن جـه زانـه ی، بـه کـو و جـه یاسا و سـه زادی و وـهـر وـهـر گـهـری جـه
ژنـه سایدی، بـه ژنـه سایدی زوانی (لینگـه ساید) ئه شناسیان و بکـه راو
ئی تاوانـه بـه تاوانکاری وـهـر انـو وـهـر مـه فایـه تـیه و تاوانبار
کریایـنـه و شایانـو و سـه زایـه قورسـنـه.

زوانی هٚ ورامی، یٚ چا زوانانٚ کٚ هٚ ٬٬٬٬ شٚ فٚ تیا یش جٚ درٚ ژما وٚ نٚ
ئینا سٚ رٚ و و ئٚ گٚ ر ئٚ مٚ ی هٚ ورامی بٚ پٚ لٚ نٚ یاومٚ فریا ٬٬ شٚ و و
سیاسٚ تی زوانی دٚ سٚ اٚ تدارٚ زا ٬٬ کا و و اٚ تٚ کٚ یمما هٚ ر پیچٚ رٚ بٚ
وٚ رٚ و کٚ تا ئیسٚ لوان وٚ رٚ و، ئی هٚ ٬٬٬٬ شٚ هٚ ر مٚ نٚ و جٚ ئاکاموو
ئی سیاسٚ تٚ زا ٬٬ مانٚ ینٚ زوانٚ کٚ ما ٬٬ بٚ کزی ملٚ و تاویٚ وٚ. ئٚ مٚ ی
هٚ ورامی زوان مشٚ پی ئٚ رکوو وٚ ما هٚ ر بٚ زمٚ و هٚ ر مانٚ و کٚ رمٚ کٚ
زوانی یٚ کٚ م جٚ هٚ ورامان و جٚ گرد ویٚ رٚ وٚ نٚ زوانی هٚ ورامی بٚ.

نوښتلی و هر وگډنای گرد باب تو، سیاسي، کومایي، تی، ئدبی، فلسف، پرورد، هنری، مادی و... پیاوړان هر ب هورامی ب. جیا چانه یی مش ب وچان پی بیسمی ئشناسای زوانی هورامی پسو زوانو سربو و و زوانی یکم ج هورامانن چنی دسمتدار زاکا گزییم و داواو ئا مافا کرمی ک پی نمونای سیرانی و کرمانجی و فارسی هنش، ن زیا ن کم. ئینچ مافو سروشتی و ب ئلا و ئولاو ومان و خربور کتو هیچ کسو یان لایانو نیدن و نیان. دان نیای پی مافو و او ئمیر پیمانانو پی ئا کس و لاینا ک باسو نیازپاکي و دمکراسی وازی و زگرتی ج مافکاو مرفی کرا. ئمچ هر پی پیمان ی ئا کس و لاینا نرخمن و چنیشا جوویدیمو و سروو ئی بندما و زگرتی چنیشا مژیوم.

چي پٽو ٺهيندو وڃي ٿو ٽي ڏينهن ۾ زوان تي ٽٽي
ڇڏي ٿو ڇاڪاڻ ته ٻار کي ٻي

موختار كـريمى، 2020.02.21 - ئالمان